

També a Eivissa tenim proves de pous o aigües predilectes dels jueus, que hi vivien sota l'ègida dels moros. A Sant Cristòfol d'Eivissa recullo un *Pou de Sa Juveria* (xxxix, 113b14), prop d'un mas o finca (113b11) conegut per *Sa Juveria*, nom que ha de ser ben antic perquè Macabich el recull també en la *Historia de Ibiza*, vol. *Antigüedad* (I, 142) i, si bé ho grafia *joveria*, aquesta *o* és un supòsit sense valor perquè l'eivissenc confon la *o* pretònica amb la *u*: es tracta evidentment de *jueria* 'barri jueu, grup d'habitances jueves', que *AlcM* documenta a Mallorca ja el S. xiv-xv. En efecte s'explica perfectament que les comunitats jueves s'asseguressin d'aigües pures i peculiars d'elles, per als requisits religiosos de llur alimentació *kóser*.

Això ens ajudarà a explicar la forma ben singular i intrigant del nom de la *Font Judista*, una altra font famosa d'Eivissa, en el te. de Sant Mateu d'Albarca (xxxix, 72, 12, 71, 19-). Ús extravagant del sufix *-ista*, sobretot perquè si suposem una aplicació moderna, pintoresca, del sufix *-ista*, d'origen cultista, hi ha una antinòmia entre aquesta *-d-* i la manca de *-d-* en la forma catalana *jueu* sense *-d-*. Potser suposaríem que primer es digués *font-judia*, amb una aplicació del *yābudīya* aràbic com el pou de *Judí* de Mallorca; i que després per un vague record de l'ús judaic d'aquelles aigües s'hi fiqués un ús català popular de *-ista*, convertint *-judia* en *judista*. Potser hi ha quelcom d'això, però resulta forçat; d'altra banda també és probable que aquest nom vingui ja del temps de la pre-reconquesta.

És versemblant endevinar-hi un exemplar més de les innombrables *Font Jordana* que hi ha escampades en tot el domini nostre i de la Romània, en memòria del sant proselitisme de Sant Joan Baptista, el del Jordà. Imaginem-hi, en aquest racó ultra-arcaic de l'Albarca eivissenca, un nom mossàrab, FONTE BAPTISTA, alterat posteriorment. Ja per la pron. aràbiga *bātista*, entremig del *ʔ* emfàtic i la labial *b*, això sonaria **fontbodista* a orelles catalanes: si aquesta font fou usada per la comunitat jueva, com la de St. Cristòfol (que és a 10 k. d'Albarca), cf. St. Joan Batista que n'és a menys. Després, la pron. *fonbudista* s'alteraria en *judista* per contaminació de *judia*.³

El nom *Jueria* ha quedat també en un altre topònim cat., de terra llunyana però no menys conservadora. Al cap de la Vall de Cardós hi ha el veïnat de Bordes de *Juèria* i ribera de *Zuèria*, afl. de l'alta Noguera de Cardós, te. de Lladorre (1933, LL i, p.88), però aquí hi hauria també la forma etimològica *jueeria*, amb doble *e* (la de JUDAEUS més la del sufix *-eria*), que produí el recul normal de l'accent, estudiat en el *DECat.* iv, 915a54-60 i s.v. *bòria*. No sé si és allí prop un Barranc del *Jueu*, nom pallarès de què parla Joan Lluís: «Ja estaran a punt de travessar el

Barranc del *Jueu* --» (*Els pastors i les estrelles*, p.62).

Parònim oc.: «*St. Juéry*, village détruit en te. Anterrieux», antigament «Mansus Sti. *Juery*», 1507, *Sti. Jeurii* 1509, *-ry* 1648, *-Jueri* 1688; Amé, *Di.Top. Cantal* suposa que aquest mas el vagin posar sota la protecció d'un sant jueu, clarament fantàstic. Probablement evolució de GEÖRGIUS reduït a GIORIU i diftongat *Jueri*, cf. *St. Juri*, en el nostre article *Sant*.

El Montjut., pron. *el moggüt*, tossalet en el te. de Llutxent (xxx, 191-9) cota 285, enllaçat amb la pròxima cota 280. S'hi endevina una etimologia homòloga de la dels *Montjuïc*, si bé format aquí amb l'àrab *yābūdi* en lloc del català *juïc*. És comprén que seria *gubāil yābūdi* amb *gubāil* 'turó' traduït pel cat. *Mont-*. També aquest paratge, muntanyeta planera, entre els pobles grans i antics de Quatretonda i Llutxent, faria el paper, descrit supra, dels *Montjuïcs*, *Vilajuïga*, *Juegues*: el faria *Montjut* per a Llutxent, Quatr., i fins Xàtiva, que és a 14 k.: o també Albaida i Gandia que no són gaire més lluny. La contracció de *Montgēūt* en *Mongūt* ja va tota sola.

No s'hi veu alternativa raonable. No penséssim en cap forma de *Montagut*, que no s'explicaria la *g* ni per arabització, perquè el mossàrab hi hauria mantingut sorda la *-c-* d'ACUTUS, i no hauria caigut l'A; altrament el *Montjut* no té res d'agut: els seus pendents són suaus i de menys de 5 metres. Tampoc es pot pensar en cap etim. aràbiga. Hi ha una arrel *nǧd* (d'ací el nom del *Nedjd*). Però a penes existent en el d'Occident (no en *Palc*, ben poc en Dozy; i en *RMA* només en II i V forma, que tenen participis molt diferents de *Montjut*; no en forma I (que fa part. *manǧūd*, així només en Belot, 'affligé, triste', sign. inaplicable a un turó).

Remeto al *B.S.Onom. Bna.* 1990, n° 9, p. 76, on es parla d'un *Juyes*, nom que evoca una possible identificació. amb *juies* i *jueves*.

¹ El que no fóra infundat, és suposar que en el passatge següent, referent al Besòs, encara es refereixi al Montgó de més al Nord: entenent «juxta» com 'després' 'més enllà', car també podria ser que els copistes hagin desplaçat una mica més avall aqueixa frase, que seria mera remissió al que ha dit abans.— ² Que llançà el vague acudit que pugui venir de *monjoia* (*ASNSL*, clxv, 113), excusable també com a reacció contra l'impossible MONS JOVIS, que corria tant.— ³ Així mateix pogué haver-hi altres infls. cooperants en el canvi de *b* en *j*: 1) que també se n'hagués dit l'equivalent *Font-jordana*. 2) En el te. de St. Josep de Sa Talaia (que és 8 k. més al S.) hi ha *Sa Font Janeta* (xxxix 10.8), el nom de la qual té també origen mossàrabo-aràbic, provinent de les JANAS o dones d'aigua, que han donat el nom de *La Jana* (Maestrat), de la *Roca-Yana*, i de (Y)Ana de la Xurreria (vegeu